

Innhold

Forord til 2. utgave	11
-----------------------------------	----

Kapittel 1

Innledning	13
-------------------------	----

Helge I. Strømsø, Kirsten H. Lycke & Per Lauvås

Kapittel 2

Om undervisning og læring	19
--	----

Line Wittek og Christian Brandmo

Hverdagspedagogikk	20
--------------------------	----

Tre tilnærminger til læring	21
-----------------------------------	----

Atferd og forsterkning – studenten som mottaker	21
---	----

Kognisjon og refleksjon – studenten som aktiv utforsker	25
---	----

Aktivitet og interaksjon – studenten som deltaker i kultur	27
--	----

Et eklektisk blikk inn i nyere forskning	30
--	----

Studentsentrering	31
-------------------------	----

Kunnskapssentrering	32
---------------------------	----

Tilbakemelding på og kunnskap om egen læring	34
--	----

Avslutning	36
------------------	----

Kapittel 3

Forskningsbasert undervisning	40
--	----

Helge I. Strømsø

Noen utviklingstrekk	41
----------------------------	----

Hva kan forskningsbasert undervisning innebære?	42
---	----

Studenters og læreres oppfatninger av forskningsbasert undervisning	45
---	----

Sammenhenger mellom forskning og vurdering av undervisning	47
--	----

Forskningsbasert undervisning i praksis	50
Avslutning	53

Kapittel 4

Kvalifikasjonsrammeverk og læringsutbytte	57
--	-----------

Til besvær eller nytte?

Tone Dyrdal Solbrekke og Berit Karseth

Innledning	57
Bakgrunnen for kvalifikasjonsrammeverk og læringsutbytte	58
Kjennetegn ved NKR og beskrivelser av læringsutbytte	61
NKR og læringsutbyttebeskrivelser - utfordringer og muligheter	64
Ulike tolkningsnivåer og uklare føringer	65
Manglende faglig felles engasjement	67
Innføring av kvalifikasjonsrammeverket og læringsutbytte ved UiO	71
Fra besvær til nytte - læringsutbyttebeskrivelser og faglig-pedagogisk fornytelse	75

Kapittel 5

Eksamen, vurdering og læring	83
---	-----------

Arild Raaheim og Anton Havnas

Når læring er det viktigste	83
Kvalitetsreformen: omlegging til vurdering underveis?	85
Kvalifikasjonsrammeverket	85
Eksamen - kjennetegn og standarder	86
Standardisering	87
Rettferdighet	87
Objektivitet	88
Validitet og reliabilitet	88
Karaktersetting - ingen enkel sak	88
Norm- og kriteriebasert vurdering	89
Sensurering og sensorsamsvar	90
Kvalitetssikring av vurderingen	91
Eksamen, forvaltningsloven og studentenes rettssikkerhet	91
Programsensor	92
Fusk og plagiering	92
Læringsperspektivet	94
Utvikling av eksamen og vurderingsformer - når læring er det viktigste	96
Alternativer til den tradisjonelle skoleeksamen	96
Eksamen og vurdering - når læring er det viktigste	98

Kapittel 6

Formativ vurdering i undervisningen 102

Per Lauvås

Gjensidig studentvurdering 103

Hvem har utbytte av formativ vurdering? 105

Om formativ vurdering i et vurderingsregime 107

Må vi snakke om «ren formativ vurdering»? 109

Ren formativ vurdering! 112

Vektleggingen av formativ vurdering 114

Avslutningsvis 116

Kapittel 7

Studentevaluering av undervisning 120

Gunnar Handal

«Studentevaluering av undervisning» og «kursevaluering» 120

Formålene med kursevaluering 121

Metoder for kursevaluering 124

    Evaluering for kvalitetskontroll og kvalitetspresentasjon 125

    Formativ evaluering på emne- og kursnivå 126

Et standardisert skjema for kursvurdering 130

Forskning om studentevaluering 131

    Validitet og reliabilitet for kursvurderinger 132

    Kursvurderinger på papir og digitalt 132

    Studenters oppfatninger om kursvurderinger 132

    Bør studenter gjøres kjent med resultatene av kursvurderinger? 133

    Anbefalinger for å øke svarprosenten 133

Noe å ha i minnet når man planlegger kursevalueringer 133

    Spørre alle eller bruke et utvalg? 133

    Screening – oppfølging 134

    Fokus på undervisning eller på læring? 134

    Her og nå – generelt og gjentatt (for sammenligning) 135

Fra evaluering til kvalitetsutvikling 135

    Ikke alt kan gjennomføres 135

    Studenter er heller ikke enige 135

    Kursevaluering gir ingen ferdige «løsninger» 136

    Lærere kan heller ikke alt 137

    Kombinasjon av data kan gi hjelp til tolkning og beslutning 137

    Utdanning er en kollektiv aktivitet som gjennomføres individuelt 138

Kapittel 8	
Fra kateter til kaos?	141
<i>Forelesning i forskjellige varianter</i>	
<i>Arne Skodvin</i>	
Innledning	141
Forelesninger kan ha ulike formål	142
Oppbygging av en forelesning	143
Strukturering av forelesningen	144
Muntlig og skriftlig materiale i forelesningen	145
Styrking av forelesningen	146
Aktivisering av studenter under en forelesning	147
Noen mindre vanlige forelesningsformer	149
Avslutning	151
Kapittel 9	
Å lære i grupper	155
<i>Kirsten Hofgaard Lycke</i>	
Innledning	155
Hvorfor skal vi legge til rette for læring i grupper?	156
Eksempler på arbeidsmåter	159
Grupper som selvstendig undervisningsform	160
Grupper som supplement til annen undervisning	160
Grupper integrert i annen undervisning	161
Digital støtte til gruppearbeid	162
Lærerenes oppgaver - hvordan få gruppene til å fungere bedre?	163
Utvikling av oppdrag	164
Sammensetning av grupper	164
Mens arbeidet pågår	165
Fra gruppe til plenum	167
Avslutning	168
Kapittel 10	
Problembasert læring, caseundervisning og prosjektarbeid	171
<i>Kirsten Hofgaard Lycke</i>	
Problembasert læring	173
Arbeidsmåte	174
Anvendelse	175
Caseundervisning	176
Arbeidsmåte	177

Anvendelse	179
Prosjektarbeid	180
Arbeidsmåte	181
Anvendelse	181
Lærerens rolle	182
Praktisk organisering	182
Utforming av oppgaver	183
Fasilitator	185
Evaluering	186
Forskning og videre utvikling	186
Avslutning	188

Kapittel 11

Skrive for å lære	192
--------------------------------	-----

Bruk av mikrooppgaver i undervisningen

Olga Dysthe og Frøydis Hertzberg

Innledning	192
Tenkeskriving og presentasjonsskriving	194
Begrunnelse for mikrooppgaver i undervisningen	196
Noen mikrooppgaver	197
Å skrive seg inn i et emne	197
Forklaringer, definisjoner og eksempler	199
Sammendrag/referat	201
Påstand/underbygging	202
Datatolkning, eller trening i induktiv tenkning	203
«Loggen»	203
Råd for den praktiske gjennomføringen	205
Logg og blogg - beslektede fenomener	206
Avslutning	207

Kapittel 12

Hva er viktigst innenfor mitt fagområde?	210
---	-----

Universell utforming av undervisning som kreativ stimulans

Eevi E. Beck

Hvorfor gjøre høyere utdanning mer tilgjengelig?	213
Tilpasninger versus allmenn rett	214
Universell utforming	215
Universell utforming av undervisning - faglærers og andres ansvar	216
«Teachability» og andre praktiske tilnærminger	218

Pedagogiske potensialer i universell utforming	220
Praktisk arbeid - noen erfaringer	221
Uvitenhet	222
Ekskursjoner og å involvere kolleger	223
«Men med lite tid som det er ...?»	223
Vurdering	224
Teknologi/medier	225
Studielitteratur	226
Universell utforming som motvekt mot ekskluderende IKT-bruk	226
Kritiske røster	227
Konklusjon	227
Oppsummering	228

Kapittel 13

Digitale verktøy og læring i høyere utdanning 231

Mariann Solberg og Jens Breivik

Innledning	231
Hvorfor ta i bruk digitale verktøy i høyere utdanning?	232
Noen teoretiske forutsetninger	233
Bruk av digitale verktøy i utdanning - noen eksempler	236
Læringsplattformer	237
Facebook	239
Studentresponsystemer	241
Omvendt undervisning	243
Opphavsrett	245
Forutsetninger for å lykkes	246

Kapittel 14

Kritiske venner 249

Gunnar Handal

Mulige forklaringer på begrenset kritikk av undervisning	251
Er universitetslærere profesjonelle - som lærere?	253
Vilkår for intern kollegial kritikk av undervisning	255
Kjennetegn på en kritisk venn	256

Forfatterliste 267